

КСЕНИЯ АЛЕКСАНДРОВНА АНДРОСОВА

**Тапталлаах учуутал, айдарыылаах педагог,
сээркээн сэһэнньит**

Төрөөбүтэ 100 сыла

**1923 сыллаахха
ахсынны 14 күнүгэр
Баайаба нэһилиэгэр
төрөөбүтэ.**

**Учуутал, Таатта
улуунун Бочуоттаах
гражданина,
педагогическай үлэ, тыыл
ветерана.**

Андросовтар учуутал династияларын төрүттээчи

**Учуутал
олобо**

«Бэйэбит сааһыран,
кырдыан олорон билбиһит:
төрөөбүт түүлбэбит,
иитилибит эйгэбит барыбыт
киэнэ биирин уонна, киһиттэн
эрэ барытыттан төлөрүйбэт
иэһи ситэри толорон, түүлбэтин
сайыннарсар, эйгэтин
кэнэтиһэр киһи учуутал
аатырарын»

Владимир Андросов

К.А. Андросованы 1942 сыллаахха, оскуоланы сана бүтэрбит кыыһы, сэриигэ барбыт учууталлары солбуйтаран, учууталлата ыыппытара. Бу курдук Кириэс Халдыайы оскуолатыгар учууталлаан үөрэх эйгэтигэр үлэтин саҕалаабыта. Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии сылларыгар ас-танас тийбэттигэн оҕолор үөрэҕи көтүтүүлэрэ элбэх этэ. 19 саастаах эдэр кыыс кыһынны тымныыны аахсыбакка үөрэх кэннэ 5-6 км сиргэ кэлбэтэх оҕолорун үөрэтэ сатыы барара.

Сэри саџана оџолор хайдах үөрэммиттэрин туһунан Ксения Александровна ахтыытыттан билсиэбин

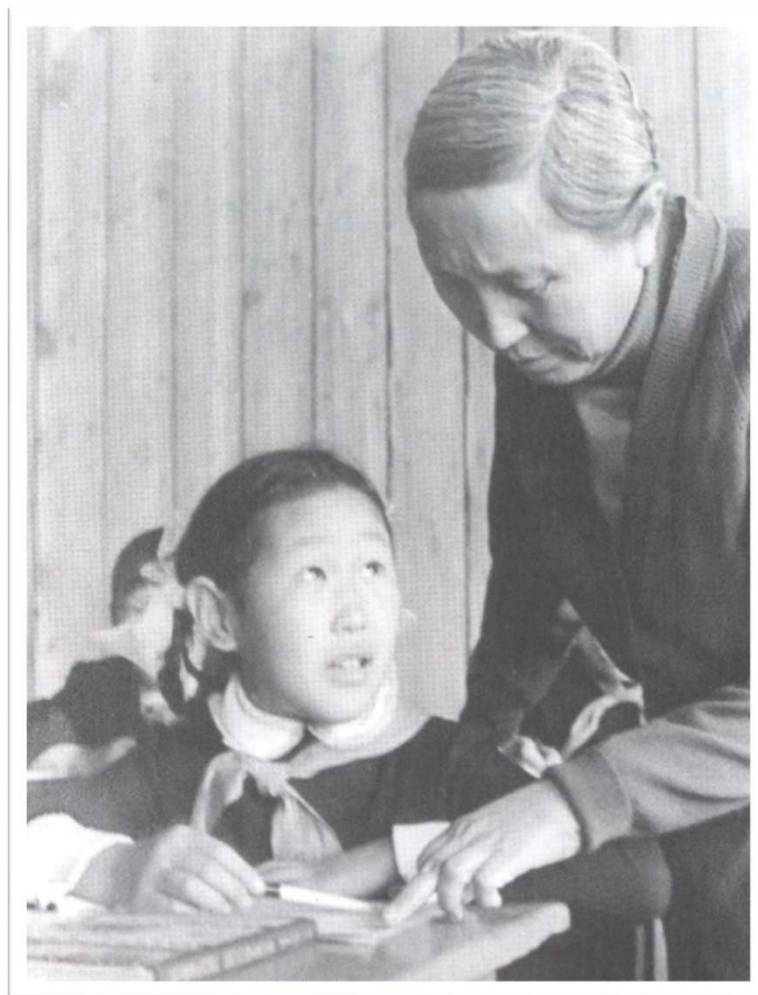
1943с. Саас, эр дьон учууталларбыт бары армияџа ынырыллан, экзамены ыытар учуутал суох буолбута. Ити кэмнэ биһиги оџолордуун тыаџа эһиилги оттук мас бэлэмнээһинигэр үлэлээбиппит. Туттар тэрилбит наһаа сыппах, куһаџан буолан олус эрэйдэнэрбит. 7 кылаас уолаттара төһө кыалларынан бэйэлэрэ сытыылыыр, онгорор этилэрэ. Саһааннарын былаанын биир саһаанынан аһары толордохторуна, ол бөлөх оџолоро 100-түү грамм килиэби эбии ылааллара. Эбии килиэп иһин дьүккүһэн көрөр этилэрэ да, кыайтарбат этэ. Дэн кэриэтэ биир эмэ бөлөх 50 гр. килиэби эбии ылан үөрүүлэрэ сүрдэнэрэ. Сарсыарда кэллэхпитинэ оџолорбут учууталларын аатын ааттыы-ааттыы «кэлиэ буоллар олоро түс» дии-дии биттэнэ сылдыар буолаллара.

-Сайын кыра кылаас оџолоро күнү быһа колхоз, детдом оџуруотугар үлэлииллэрэ. Төһө да сылайдаллар, итииргээтэллэр, кинилэр үлэһит илии тийбэт буолан үлэлииллэрэ. 2-с кылаас үөрэнээччитэ Уваров Митрофан «Еля Михайловна, мин адьас ытаары гынным», -дии-дии хортупуй сыыһын ыраастыы, хараџа уунан туолан баран, кытарчы буһан олороро адьас бу баар курдук.

**Ксения Александровна 1947 с.
Чурапчы педучилищетын
кэтэхтэн бүтэрэн идэлээх
үлэһит буолбута. 1950-1952с.с.
пединститутка үөрэнэн
история, география
учууталын идэтин ылбыта.**

**Баайажа оркуолатыгар директор, учуутал
быһыытынан умнуллубат суолу хаалларбыта**

**Кэлин сылларга
уһатыллыбыт
күннээх бөлөх,
интернат, оҕо
санаториятыгар
иитээччинэн
үлэлээбитэ.
1980с.
пенсияжа
тахсыбыта.**

**Ксения Александровна
Баайаба оркуолатын 6
кылаанын салайар кэмигэр,
1961 с. окулору кобулээн
кыраайы үөрэтэр музейы
тэрийбитэ.**

**Бу музей билигин кэнээн,
1828с. тутуллубут Байаантай
улуунун бырабатын
дьиэтигэр үлэлиир.**

**Кыраайы үөрэтэр музей
Андросовтар учуутал
династияларын аатын
сүгэр.**

Оџо-аймах тапталлаах учуутала

Ксения Александровна үгүс көлүөнэ оџо-аймаџы умсулџаннаах уруоктарынан билиигэ-көрүүгэ тардыһар өйүн өрүкүшпүтэ, бараммат баай кэпсээннэринэн, дьикти-кэрэ остуоруйаларынан куттарын туппута.

Оџолору кинигэни таптаан ааџарга, кинигэттэн билии-көрүү инэринэн үтүө дьон буолан тахсалларыгар уһуйбут сүдү үтүөлээх.

Билигин киниэхэ үөрэммит оџолор ахтыылары кытта билсиэџин.

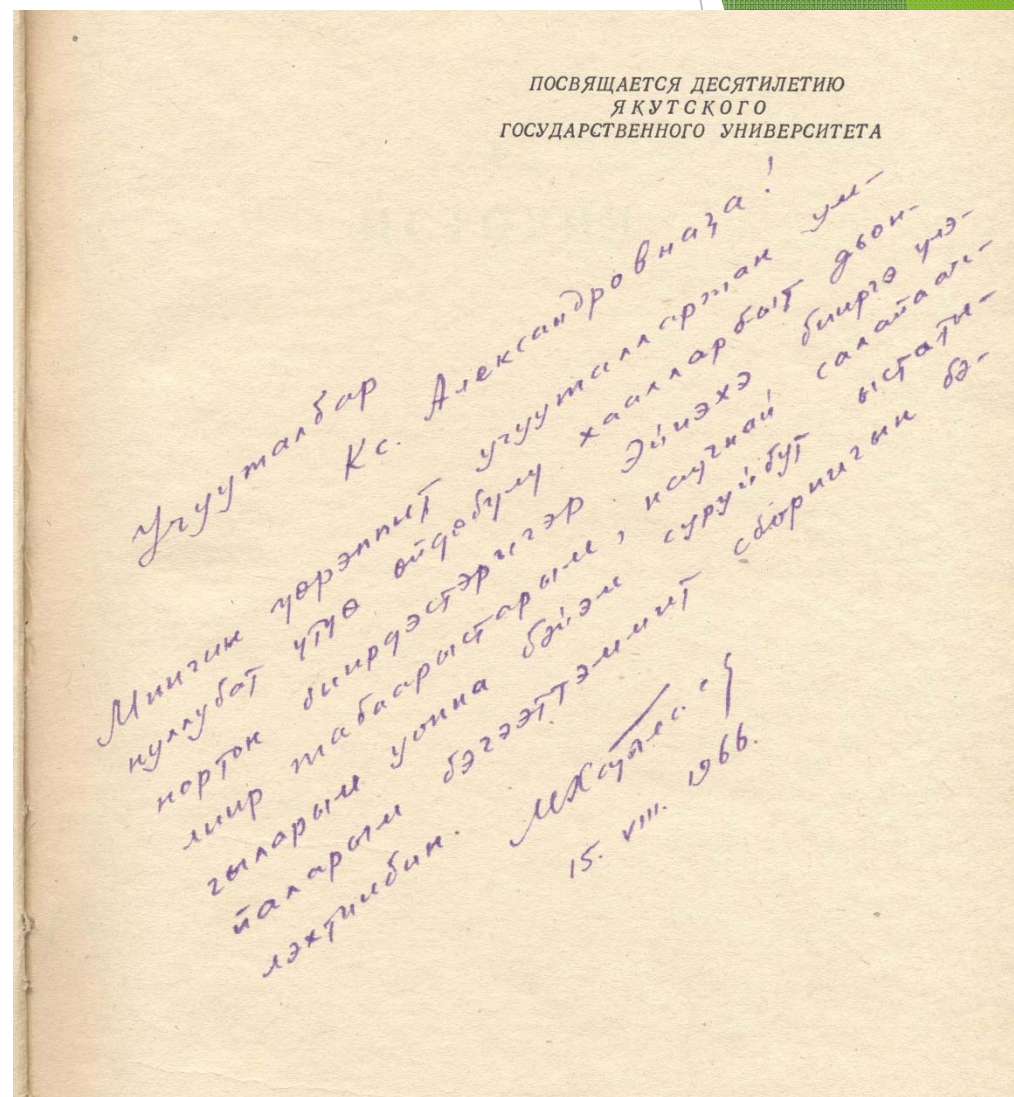
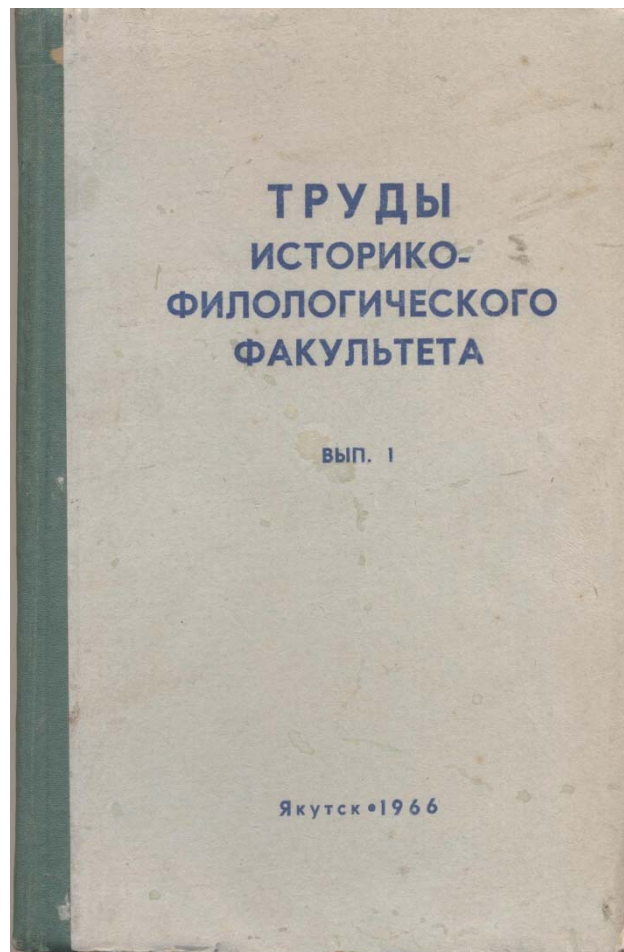
Үөрэппит оџолорун кытта,
Баайаџа орто оскуолатын
бастакы выпускниктара

Александр Александрович Егоров

журналист, «Хотугу Сулус» сурунаал, «Социалистическая Якутия», «Эдэр коммунист» хаһыаттар редактордара

Мин Ксения Александровнаба 1 кылаастан үөрэммитим. Уруокка түмүгэр остуоруйа кэпсиирэ уонна кэпсэтиннэрэрэ. Сыыйа аны остуоруйа кэпсииргэ, аабарга үөрэммитим. Мин 1-гы кылаастан сабалаан бастын аабааччы буолбутум. Миэхэ анаан туспа соруудах биэрэрэ. Ону бэл улахан кылаастарга кэпсиirim. Онтон ыла кинигэ бастын аргыһым буолбута. Ксения Александровна мин инники олохпор, дьылбабар оруола наһаа улахан. Ол курдук нуучча тылын идэтин баһылаан, СГУ-ну туйгунунан бүтэрбитим. Киниэхэ үөрэммит Кириэс оҕолоро, үгүспүт үрдүк үөрэби бүтэрэн, араас үлэһит буолбуппут.

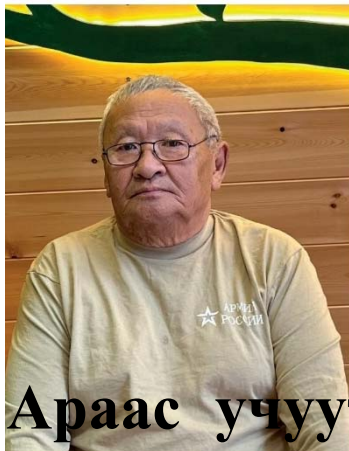
Михаил Михайлович Хатылаев- исторической наука доктора

Семен Прокопьевич Винокуров, РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна

Ксения Александровна үөрэтэр. Куруук указкалаах сылдьар. Карталары, дуоскаҕа эрдэттэн суруллубут даталары, сороҕор араас хартыыналары ыйа-ыйа наһаа үчүгэйдик кэпсиир. Хайдах эрэ кыратык тардыалатан, энээритэн ылара киһини ордук тардар курдук. Аны, эбиитин хатылааһыҥна активнайдык кытыннахпытына уонна чуумпуран олорон, болҕомтолоохтук иһиттэхпитинэ уруок бүтүүтэ араас кэпсээннэри кэпсиир. Сороҕор эргичиннээри эбэтэр кинигэни арыталаан, уруучуканы убахтаан, аралдьыйан бараары гыннахпына, учууталбыт сагата суох тохтоон хаалар. Кылаас иһэ уу-чуумпу буолар. Оноро олороргун тохтотон, бэркэ сэрэнэн учууталын диэки хайыһабын. Онно сороҕор, эн диэки хомойбуттуу туттан, улахан баҕайытык уун-утары көрөн турар буолар....Сотору уруок салҕаммытынан барар.

Петр Иванович Чарин, СР муниципальной сулууспатын туйгуна

Араас учуутал, араас уруок буолан аастахтара да кини ыытар чаастарыгар биирдэ мэниктээн, тыллаабымсийан көрүү баарын олох өйдөөбөппүн. Ол кэриэтин ким эмит уруокка албас туттуута кылааһынан саната суох саба баттанара. Убаастабыл оннук этэ-оҕолор убаастабыллара. Куолас сонотон көрбөккө, агардас кыратык улааппыт харахтарын тохтотон ааһара сэмэлээһин саамай улахан стадиятыгар тэннээрэ.

Итиччэ элбэх кэпсээн, информация төбөттөн , саас сааһынан кэпсээнэрин билигин кэлэн дьэ сөбө саныыгын. Библиотекатын, уруоктарын, кэпсээннэрин холбуу туттахха барыбытыгар эргиччи билиини, киһи буолууну биэрэ сатаабыт да эбит.

**Полина Николаевна Кустурова, СР
үөрэбириитин туйгуна, РФ уопсай
үөрэхтээһинин Бочуоттаах үлэһитэ**

**Дьэ уонна Ксения Александровна уруоктарын күүтүү.
Кистэлэнэ биир- учууталбыт кэпсээнин истээри. Уруоктан
абыйах мүнүүтэ ордон наһаа үчүгэй кэпсээннэри кэпсиир.**

**Биир эмэ айдаараары, мэниктээри гыннабына,
куһаҕаннык көрүү, сэмэлэһии буолар. Олох умнубаппын
А.Рыбаков “Кортигын”, пионер Володя Дубинин туһунан
“Улица младшего сына” кинигэни, Гаврош туһунан
кэпсиирин. Өссө да элбэх кэрэхсэбиллээби кэпсиирэ
учууталбыт. Бары да учууталбытын таптыырбыт,
ытыктыырбыт.**

Андросов Павел Павлович, подводник, Байыаннай-морской флот туйгуна

Географияны үөрэтэр буолуохпутуттан ыла, бу предмети Ксения Александровна үөрэппитэ. Кини атын дойдулар тустарынан наһаа үчүгэйдик киһи истэ олоруон курдук кэпсиирэ. Саамай кылаабынайа, биһиги кэтэхэрбит, бу тема кэнниттэн сабаланар. Арааһынай орой мэник дьоннор аяхпытын атан, кулгаах иччитэ буолан, чуумпуран олорон наһаа сөпсөөн истэр этибит. Инньэ гынан география уруогун наһаа кэтэхэр этибит. Ол да иһин буолуо, биһиги, ол көлүөнэ оҕолор, туризмга оройуон үрдүнэн хаста да бастаан, республикаҕа тийэ күрэхтэспиппит. Ол эмиэ Ксения Александровна биир улахан өнгөтө
лиибин

Ксения Александровнаны биһиги наһаа ытыктыырбыт, таптыырбыт, оҕо тапталын ылар дьиннээх учуутал этэ. Үөрэппит оҕолоро кини курдук буоларга куруутун дьулуһарбыт.

**Варвара Поликарповна Слепцова,
Баайаҕа нэһилиэгин Бочуоттаах
олохтооҕо,
«Таатта улуһун сайдыытыгар
уһулччу кылаатын иһин “ бэлиэ
хаһаайына**

Ксения Александровна кинигэбэ интириэһи, тапталы, билэр-көрөр баҕаны аан маннай кини иппитэ дии саныыбын. Олус холку, дэннэ көстөр үтүө майгылаах, дууһалаах, кэрэ киһи-таптыыр учууталым Ксения Александровна.

**Прасковья Михайловна
Потапова, РСФСР норуотун үөрэбириитин
туйгуна**

1956-59 с.с.

Баайаҕа сельскэй библиотекатын сэбиэдиһсэйэ

**Аан бастакынан библиотека фондун
бэрээдэктээн инвентарнай кинигэбэ
киллэрбитэ, каталог онорбута. Оччотообу
кэм күүстээх агитаторын быһыытынан
биллибитэ.**

**РСФСР культуратын министерствотун,
Саха АССР Верховнай Советын
Президиумун грамоталарынан
наҕараадаламмыта**

Александра Николаевна Кустурова,библиотекарь, СР культуратын туйгуна

Өйүм-санаам хаппахчытын чөмчүүк таас кылаата буолан чабылыа сандаарар, күлүмүрдүү оонньоур остуоруйа дойдутун аптаах, эйэбэс феята, ытыктыыр учууталым Ксения Александровна сырдык мөссүөнэ.

Ксения Александровна биһиэхэ, уһатыллыбыт группаба, оҕолор бэйэбит икки ардыбытыгар «эбиискэ» диэн ааттыыр үөрэхпитигэр учууталынан үлэлээбитэ. Ксения Александровна кэлэр күнэ бырааһынньык курдук күүтүүлээх буолара. Учууталбыт остуоруйатын истэ охсоору урукпутун улгумнук толорорбут. Ол кэnnэ, дьэ, өлүү бирээнньикпитин , кэмпиэппитин мотуйа-мотуйа учууталбыт сөн собуус холку, набыл куолаһыттан кутулар алыптаах дорҕооннорго уйдаран остуоруйа дойдутугар айанныырбыт, эчикийэ, кэрэтин!

Арай итинник Микиитэ доҕоро Даарыйа эмээхсин кэпсиирэ эбитэ буолуоҕа, Арина Родионовна итинник дьикти остуоруйаларын истэн, улуу Пушкин: « Что за прелесть эти сказки! Каждая из них поэзия!» ,- диэн сана аллайбыта буолуоҕа.

Педагогической үлэ, тыыл ветерана, улуус бочуоттаах гражданина Ксения Александровна Андросова аатынан остуоруйаһыттар күрэхтэрэ

(2004 сыл)

Сыала-соруга:

- Оҕо ааҕар, кэпсиир дьобурун сайыннарыты
- Үгүс көлүөнэ оҕо аймаҕы остуоруйа кэрэ эйгэтигэр, кэнигэни таптыырга уһуйбут учуутал, үтүө киһи холобурутар иити, Ксения Александровна Андросова сырдык аатын үйэттиги.

Тэрийээччилэр:

Баайажа нэһилиэтин библиотеката. “Көмүлүөк күлүмэ” литературнай түмсүү.

Кыттааччылар:

Баайажа орто оскуолатын алын сүһүөх кылааһын үөрэнээччилэрэ.

Кыттыан баҕалаах оҕо барыта кыттар.

Бастакы түһүмэх. Кылаас иһинэн күрэх.

Иккис түһүмэх. “Бастын остуоруйаһыт” күрэх.

Сыанабыла:

1. Оҕо остуоруйа ис хоһоонун өйдөөн туран кэпсээһинтэ.
2. Уус-ураннык, хомоҕойдук кэпсиир дьобура.
3. Истээччилэрин сэнээрдиитэ.
4. Артистичноһа, көстүүмэ.

Түмүк:

“Бастын остуоруйаһыт” анал ааты ингэри. Сыаналаах кинигэнэн бэлэх.

Иккис түһүмэххэ кыттыбыт оҕолор сертификатынан бэлиэтэнэллэр.

Ытыллалар кэмэ:

Сыл ахсын тохсунньу ый бастакы анарыгар.

Учуутал олобун оџолорго билиһиннэри

К.А. Андросова үөрэппит оџолоро аһаџас
кылаас чаастарыгар

Семен Прокопьевич Винокуров

Павел Павлович Андросов

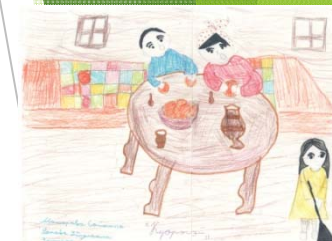
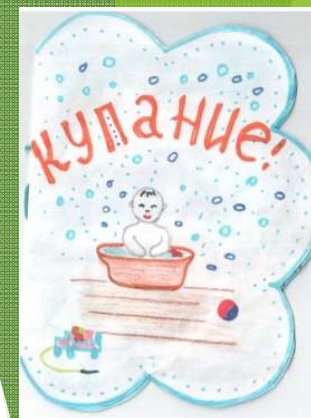

Варвара Поликарповна Слепцова

Араас сыллар түгэннэрэ

**Ыытааччы Маргарита Романовна
Егорова уонна Розалина Ивановна
Потапова.
Кулууп дьийэтэ.**

**Марина Николаевна Тимофеева, Бочуотгаах
ыалдыт. Алын кылаастарга нуучча тылын уонна
литературатын үөрэппитэ, кружогун оҕолоро
остуоруйа инсценировкаларын туруоран
бырааһынньыкпытын киэргэтэллэрэ.**

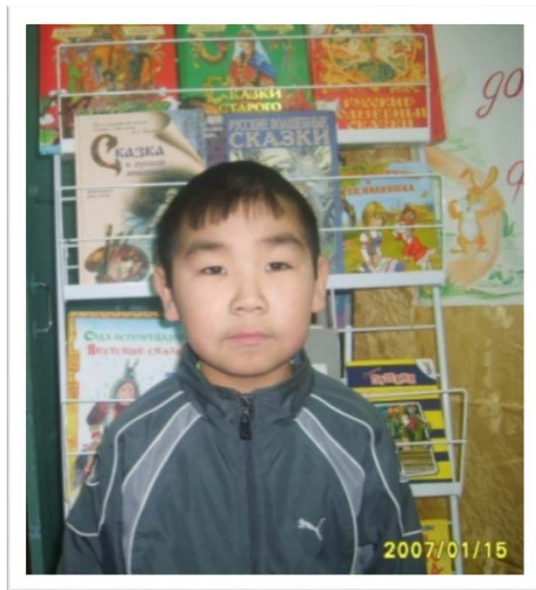

**К.А. Андросова аатынан остуоруйаһыттар
күрэхтэрин лауреаттара**

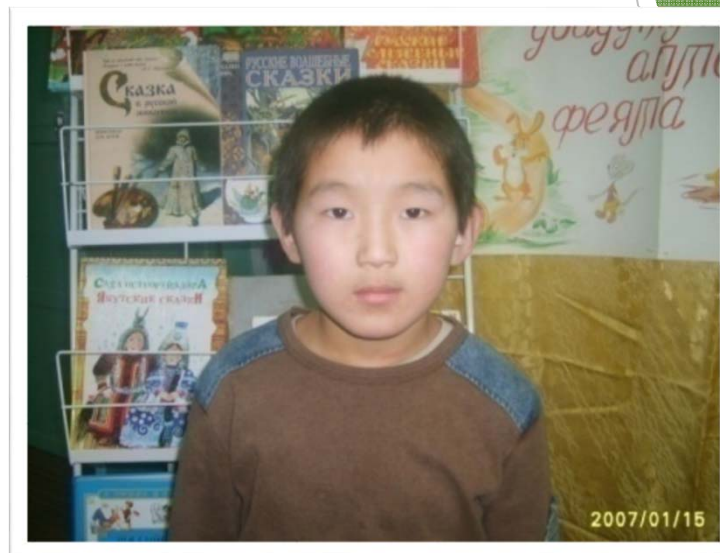

Бурнашева Евдокия Алексеевна — 2004 сыл

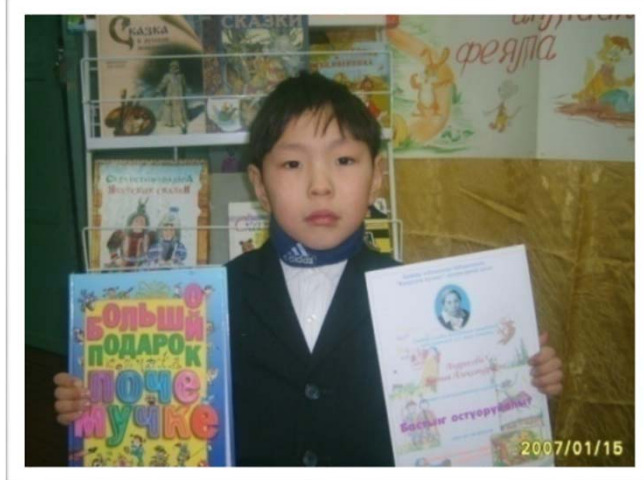
Лауреаттар

Попов Дима
— 2004 с.

Винокуров Матвей —
2005 с.

Христофоров Пана —
2006 с.

Неустроев Федя – 2007

Христофорова Альбина -2008 с.

Андросова Аля – 2009 с.

Атласова Анита - 2010 с.

Чуруков Чабыл -2012 с.

**Христофоров Женя -
2013сыл**

**Тарабукина Анжелика-
2015с.**

Луковцева Туйаара - 2014 с.

**Илона
Апросимова -
2016 с.**

**Никодим
Христофоров-2017 с.**

**Алина Дедюкина-
2018 с.**

**Марина Мухина –
2019 с.**

**Анисимова Саша
(Дьюкуускай)-2020 с**

**Виктория, Анжелика
Максимовалар (уһуяан
иитиллээччилэрэ,
Ытык-Күөл -)2020 с**

Козлов Аман –2021 с

Слепцов Ян - 2022 с.

Слепцова Арина 2023 с.

